

V. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС. КРИМІНОЛОГІЯ. ПРОКУРАТУРА

УДК 343.9

© 2010 р. С.І. Нежурбіда

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці

МЕТАРІВНЕВИЙ ПІДХІД ДО ПОРІВНЯЛЬНО-КРИМІНОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

У статті автор досліджує сучасний стан, переваги та недоліки метарівневого підходу до порівняльно-кримінологічних досліджень.

Ключові слова: порівняльна кримінологія, порівняльно-кримінологічне дослідження, метарівневий підхід, регресійний аналіз.

Постановка проблеми. Здійснюючи порівняльно-кримінологічні дослідження, кримінологи використовують не один методологічний підхід. Одним з основних є так званий метарівневий підхід, при якому в якості одиниці аналізу використовується країна. Враховуючи необхідність удосконалення методологічного апарату порівняльної кримінології, актуальності набуває питання визначення переваг та недоліків метарівневого підходу до порівняльно-кримінологічних досліджень.

Ступінь наукової розробки проблеми. Слід констатувати недостатню увагу питанням методології порівняльно-кримінологічних досліджень у вітчизняній науковій літературі. Краща ситуація спостерігається в зарубіжній (G.J. Howard, G. Newman, W.A. Pridemore [24, 25]). Однак, їх кількість та фрагментарний характер, на нашу думку, не задовольняє потреби сучасної порівняльної кримінології.

У зв'язку з цим автор проставив за **мету статті** дослідити метарівневий підхід до порівняльно-кримінологічних досліджень, що обумовило виконання таких **завдань**: 1) надати характеристику його сучасного стану; визначити 2) його переваги; та 3) недоліки.

Виклад основного матеріалу. Порівняльна кримінологія, на думку G.J. Howard та G. Newman, **покликана**, крім дослідження поширеності, структури злочинності в різних країнах та опису різних культур та «субкультур», включаючи їх зв'язок зі злочинністю, **здійснювати перевірку традиційних теорій причин злочинності на міжнародному рівні** [24, р. 8].

Не вдаючись до перерахунку кількості існуючих на сьогодні теорій причин злочинності в світі, підкреслимо, що кожна з них гідна уваги з боку кримінологів, а їх висвітлення, аналіз та критика здійснюються кримінологами постійно [2, с. 122-127; 11; 14; 16; 22; 23; 30; 54; 55]. Така

увага обумовлена, на наше переконання, тим, що кожна з цих теорій обґрунтовує вплив певного явища на злочинність, виділяючи таким чином причину злочинності.

Як відомо, результати досліджень стають надбанням науки тільки після того, як вони пройшли різні форми апробації, серед яких загальними Є.В.Тяглова виділяє доповіді на конференціях, кваліфіковані захисти, наукові дискусії, публікації [4, с. 103]. Однак, з позицій порівняльної кримінології, на нашу думку, *approbatio* теорії причин злочинності можливе в разі доведення впливу явища такої теорії на злочинність незалежно в окремих країнах (в країнах, де існує така причина злочинності, що виділена теорією). Представляється, що **в разі позитивної *approbatio* теорії причин злочинності в країнах, які підлягають дослідженню, буде доведено її право на існування.**

Отже, як бачимо, перевірка теорії причин злочинності може здійснюватись на рівні окремих країн. Тому мова тут **може йти про використання «метарівневого підходу» («metalevel approach»)** – підходу, який застосовується до дослідження, в якому країна використовується як одиниця аналізу. Його ж метою є кількісне порівняння на рівні декількох країн злочинності, стан якої є результатом впливу на неї причини злочинності, що висувається теорією.

Оскільки приклади цього виду порівняльного аналізу несуть кількісний характер, з застосуванням статистичних методів з метою перевірки кримінологічних теорій та досліджень співвідношення рівнів злочинності на міжнародному рівні, такий порівняльний аналіз, на думку G.J. Howard, G. Newman та W.A. Pridemore, набирає, зазвичай, форми багатомірного регресійного аналізу [25, р. 165] – аналізу зв'язку як залежності (впливу). І тут мимоволі згадуються

слова А.П.Закалюка про те, що «в удосконаленні методичного забезпечення кримінології необхідно розширити взаємодію з іншими науками, насамперед ... математикою...» [2, с. 119]. Аналізуючи думку американських кримінологів, відмітимо, що при такому аналізі (регресійному) одна з ознак (результуюча) залежить від іншої незалежної (факторна), хоча не завжди можна однозначно стверджувати, яка ознака є залежною. І хоча такий аналіз спрямований на виявлення наявності взаємозв'язку між ознаками, визначення його форми, потужності і напрямку, за допомогою такого аналізу не уявляється істотний зв'язок (на відміну від кореляційного аналізу), а здійснюється пошук моделі цього зв'язку, вираженої у функції регресії [1; 18].

Використовуючи знання в області математики, зазначимо, що відмінність багаторівневого (багатофакторного) регресійного аналізу від парного (однофакторного) регресійного аналізу полягає у тому, що перший застосовується до випадків, коли залежна змінна пов'язана з більшою ніж однією незалежною змінною [3, с. 31, 149].

При порівняльно-кримінологічному багаторівневому (багато факторному) аналізі виникають дві проблеми: 1) при оцінці впливу даної незалежної змінної на залежну змінну доводиться розв'язувати проблему розмежування її впливу та впливу інших незалежних змінних; 2) проблема визначення кількості змінних, що включаються до моделі впливу.

І якщо при застосуванні метарівневого підходу до порівняльно-кримінологічних досліджень проблеми у визначенні кількості залежних змінних відсутні – існує одна залежна змінна – злочинність (і окремо за видами злочинності), то у визначенні кількості незалежних змінних такі проблеми спостерігаються.

Сучасний стан метарівневого підходу. Нами проведено аналіз публікацій за останні 10 років у провідних кримінологічних та соціологічних виданнях світу *Annals of Epidemiology*, *The British Journal of Criminology*; *Crime, Law and Social Change*; *Criminal Justice and Behavior*; *Criminal Justice Policy Review*; *European Journal of Criminology*; *Homicide Studies*; *Journal of Contemporary Criminal Justice*; *Journal of Quantitative Criminology*; *International Criminal Justice Review*; *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*; *Population & Environment*; *Sociological Forum*; *Violence in Europe* на предмет виявлення їх авторами зв'язку між певними явищами та злочинністю, кримінальною віктимізацією, майновою злочинністю, наси-

льницькою злочинністю, умисними вбивствами при проведенні крос-національних кримінологічних досліджень (на рівні декількох країн).

Такий аналіз дозволяє стверджувати, що на сучасному етапі за допомоги метарівневого підходу кримінологи **провели дослідження впливу** на:

1) стан злочинності - культури (David Garland) [21], безробіття (Cezary A. Kapuscinski, John Braithwaite, Bruce Chapman, Steven D. Levitt) [28], враховуючи навіть стать безробітних (Ngairé Naffine, Fay Gale) [35], рівня розвитку країни (John A. Arthur, Otwin Marenin) [5], втрати легітимності [31] ключових інститутів (Freddy Crespo) [15], стану соціального забезпечення в державі (Joanne Savage, Richard R. Bennett, Mona Danner) [47], економічного «стресу» (Jerome L. Neapolitan) [36]; гіперактивності окремих груп населення (Jukka Savolainen, Tuula M. Hurtig, Hanna E. Ebeling, Irma K. Moilanen, Lorine A. Hughes, Anja M. Taanila) [49]; впливу ставлення до праці, батьківських та шлюбних відносин (Jukka Savolainen) [50], сусідських відносин (Dietrich Oberwittler) [41], ризикованого способу життя (стосується злочинності неповнолітніх) (Taryn Ann Galloway, Torbjørn Skardhamar) [20]; міцності сімейних стосунків, яка характеризується наявністю близькості у відносинах, підтримкою та контролем (Alexander T. Vazsonyi, Lara M. Belliston) [56], рівня моральності та самоконтролю громадян (Robert Svensson, Lieven Pauwels, Frank M. Weerman) [53];

2) стан кримінальної віктимізації – природи взаємовідносин жертви та злочинця (Steven F. Messner, Jukka Savolainen) [34], рівня стандартів життя різних соціальних груп (Anders Nilsson, Felipe Estrada) [40].

3) стан майнової злочинності – рівня соціальної забезпеченості населення (Melissa W. Burek) [12], соціальної та ресурсної дезорганізації (Johan van. Wilsem) [57], рівня розвитку країни (Jerry Neapolitan) [39], рівня насильства (Rachel E. Stein) [52].

4) стан насильницької злочинності – гендерної нерівності (Roy L. Austin, Young S. Kim) [6], соціальної та ресурсної дезорганізації (Johan van. Wilsem) [57], процесу демократизації (Susanne Karstedt) [29], расової приналежності населення та рівня його доходів (J. Philippe Rushton, Glayde Whitney) [46], насильства та агресії в засобах масової інформації (Joanne Savage, Christina Yancey) [48].

5) стан умисних вбивств – рівня розвитку держави (Jerome L. Neapolitan) [37]; стану соціальної структури суспільства (William Alex

Pridemore, Carol L.S. Trent) [43]; економічної нерівності населення (Mitchell B. Chamlin, John K. Cochran) [13], включаючи вікову категорію суб'єктів вбивств (David Jacobs, Amber M. Richardson) [27], нерівності їх доходів (Steven F. Messner, Lawrence E. Raffalovich, Peter Shrock) [33]; рівня соціальної забезпеченості населення (John L. Worrall) [58]; стану розвитку освіти (Roy L. Austin, Young S. Kim) [7]; кількості вогнепальної зброї, що перебуває у володінні населення (Richard Rosenfeld, Eric Baumer, Steven F. Messner) [44]; ступеня соціальної нерівності в маленьких, не індустріалізованих країнах, залежно від їх політичної та військової організації (Richard Rosenfeld, Steven F. Messner) [45]; рівня модернізації держави та самоконтролю її населення (Manuel Eisner) [19]; морального індивідуалізму (W.S. Wilson Huang) [26]; національних особливостей структурних та демографічних характеристик (Jerome L. Neapolitan [38], Jane B. Sprott, Carla Cesaroni) [51]; поведінки, поєднаної із вживанням алкоголю, рівня та культури вживання спиртних напоїв в країні (Robert Nash Parker) [42]; структури населення, економічних та соціальних змінних, високого рівня соціальної допомоги населенню (James DeFronzo, Lance Hannon) [17]; декоммерціалізації (Candice Batton, Gary Jensen) [8]; рівня сімейних розлучень (Mark Beaulieu, Steven F. Messner) [9].

Повторимось – аналізу піддавались публікації тільки за останні 10 років. І, чесно кажучи, кількість досліджень, виданих раніше, не менша. Слід визнати, що це найбільш загальна категорія емпіричних досліджень, які проведені на міжнародному рівні. Крім того, слід відмітити зростаючу доступність, надійність та достовірність даних, які використовуються при проведенні досліджень, які набувають більшої популярності, і в той же час стають більш складними.

Переваги та недоліки цього методологічного підходу широко обговорюються у порівняльно-кримінологічній науковій літературі [25, р.167], але спробуємо їх конкретизувати.

Переваги метарівневого методологічного підходу.

1. Здійснюючи порівняльно-кримінологічне дослідження з використанням даного підходу, ми, безумовно, здійснюємо кількісне порівняння злочинності декількох країн. Інформація про стан злочинності у кількісному параметрі та інша пояснювальна інформація, нажаль, не всіх країн (особливо слабо економічно розвинених) є доступною для дослідників. Однак, з кожним роком така інформація стає більш доступною.

2. Протиставляючи кількісні дані про стан злочинності в країнах, які досліджуються, видається можливим робити висновки про їх співвідношення на міжнародному рівні.

3. Узагальнивши кількісну інформацію про стан злочинності в країнах, які досліджуються, видається можливим отримати уявлення про тенденції злочинності, її видів у світі або на території певної географічної зони, яку ці країни складають.

4. Здійснюється перевірка теорії причин злочинності на наявність зв'язку причини, що висувається теорією, та наслідком – відповідним станом злочинності.

5. Здійснюючи порівняльно-кримінологічне дослідження з використанням даного підходу, ми, безумовно, отримуємо його результат. Співставлення і аналіз результатів багатьох таких порівняльно-кримінологічних досліджень дозволяє робити висновки про більшу ймовірність тієї чи іншої теорії причин злочинності.

6. А здійснюючи багатофакторний кримінологічний аналіз, видається можливим робити висновки про характер впливу тієї чи іншої причини на злочинність.

7. Остаточна перевірка одних теорій причин злочинності надає можливість (або не залишає вибору) здійснювати перевірку інших теорій та пошук нових, надалі поповнюючи теоретичну базу кримінології.

Відмічаючи переваги метарівневого методологічного підходу, вважаємо за потрібне висловити позицію, що **такий методологічний підхід не позбавлений недоліків.**

1. В результаті проведення таких порівняльно-кримінологічних досліджень відбувається їх узагальнення на досить високому рівні. Оскільки метою є визначення зв'язку причини злочинності, що висувається теорією, та самою злочинністю, поза увагою (через неможливість) кримінологів в такому дослідженні залишаються відмінності в станах злочинності досліджуваних країн.

2. Це саме стосується і їх безпосередніх причин в самій країні.

3. Цей недолік можна, на нашу думку, визнати загальним для всіх підходів порівняльно-кримінологічних досліджень. Мова йде про відповідність дійсності даних і про стан злочинності, і про її причину (причини). Так, в переважаючій більшості випадків, джерелом інформації про стан злочинності та її причину (причини) є державні органи влади, які збирають, узагальнюють та зберігають таку інформацію для своїх цілей. Цілі кримінологів, нажаль ними не враховують-

ся. Крім того, ці цілі далекі від наукових, а є більш управлінськими. Тому, використання зазначеної «вторинної» інформації кримінологами набирає формули: «що посієш, то й пожнеш».

4. Такими, що відповідають дійсності можна визнати і деякі елементи: географічне розташування, конституційний лад, система органів кримінальної юстиції, рівень розвитку економіки, освіти, культури, релігії, політики, законодавства, сімейних відносин, виховання та ін. Однак, якщо мова про географічне розташування, конституційний лад може і не йти, то дискусійним і гострим залишається питання про критерії оцінки рівня розвитку, наприклад, культури, або інших вищевказаних елементів.

5. Дослідження обмежуються лише колом країн, які інформаційно представлені, що обумовлює більшу увагу на дослідження стану та структури злочинності в окремій країні та роботу її органів кримінальної юстиції.

Дослідження сучасного стану метарівневого підходу до порівняльно-кримінологічних досліджень в світі, дозволило нам прийти до таких **висновків**.

1. Представляється, що проаналізований підхід до порівняльно-кримінологічних досліджень має право на існування. Сучасний стан його використання дає можливість надати йому характеристику як такому, що активно розвивається і застосовується.

2. Проведення порівняльно-кримінологічних досліджень із застосуванням даного підходу є основним способом *approbatio* теорії причин злочинності.

3. Недоліки даного методологічного підходу, визначені автором в цій статті, доводять, що він не є універсальним і тому не повинен бути єдиним.

Список літератури

1. Дрейпер, Норман и Смит, Гарри. Прикладной регрессионный анализ. Множественная регрессия. - 3-е изд. - М.: Диалектика, 2007. - 912 с.

2. Закалюк А.П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: У 3 кн. Кн. 1: Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. - К.: Ін Юре, 2007. - 424 с.

3. Лук'яненко І.Г., Краснікова Л.І. Економетрика: Практикум з використанням комп'ютера. - К.: Знання, КОО, 1998. - 220 с.

4. Тяглова Е.В. Методика апробации исследовательской деятельности учащихся // Школьные технологии. - 2007. - № 1. - С. 103-118.

5. Arthur, John A.; Marenin, Otwin. (1995). Explaining crime in developing countries: The need for a case study approach. *Crime, Law and Social Change* 23 (3): 191-214.

6. Austin, Roy L. and Kim, Young S. (2000). A Cross-National Examination of the Relationship between Gender Equality and Official Rape Rates. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology* 44 (2): 204-221.

7. Austin, Roy L. And Kim, Young S. (1999). Educational Development and Homicide in Sub-Saharan Africa. *Homicide Studies* 3 (1): 78-98.

8. Batton, Candice and Jensen, Gary. (2002). Decommmodification and Homicide Rates in the 20th-Century United States. *Homicide Studies* 6 (1): 6-38.

9. Beaulieu, Mark and Messner, Steven F. (2010). Assessing Changes in the Effect of Divorce Rates on Homicide Rates Across Large U.S. Cities, 1960-2000: Revisiting the Chicago School. *Homicide Studies* 14 (1): 24-51.

10. Braithwaite, John; Chapman, Bruce. (1998). Unemployment and Crime: Toward Resolving the Paradox. *Journal of Quantitative Criminology* 14 (3): 215-243.

11. Britt, Chester L. & Gottfredson, Michael R. (2003). *Control Theories of Crime and Delinquency*. Transaction Publishers, 281 p.

12. Burek, Melissa W. (2005). Now Serving Part Two Crimes: Testing the Relationship Between Welfare Spending and Property Crimes. *Criminal Justice Policy Review* 16 (3): 360-384.

13. Chamlin, Mitchell B. and Cochran, John K. (2006). Economic Inequality, Legitimacy, and Cross-National Homicide Rates. *Homicide Studies* 10 (4): 231-252.

14. Cote, Suzette. (2002). *Criminological theories: bridging the past to the future*. Sage Publications Inc., 440 p.

15. Crespo, Freddy. (2006). Institutional Legitimacy and Crime in Venezuela. *Journal of Contemporary Criminal Justice* 22 (4): 347-367.

16. Curran, Daniel J. (1994). *Theories of crime*. Boston: Allyn and Bacon, 324 p.

17. DeFronzo, James and Hannon, Lance. (1998). Welfare Assistance Levels and Homicide Rates. *Homicide Studies* 2 (1): 31-45.

18. Draper, Norman R, and Smith, Harry. (1998). *Applied Regression Analysis*. Third Edition. Wiley, 736 p.

19. Eisner, Manuel. (2001). Modernization, Self-Control and Lethal Violence. The Long-term Dynamics of European Homicide Rates in Theoretical Perspective. *The British Journal of Criminology* 41(4): 618-638.

20. Galloway, Taryn Ann and Skardhamar, Torbjørn. (2010). Does parental income matter for onset of offending? *European Journal of Criminology*, 7 (6): 424-441.
21. Garland, David. (2000). The Culture of High Crime Societies. *The British Journal of Criminology* 40 (3): 347-375.
22. Hagan, Frank G. (2010). *Introduction to Criminology: Theories, Methods, and Criminal Behavior. Seventh Edition*. Sage Publications Inc., 576 p.
23. Helfgott, Jacqueline B. (2008). *Criminal behavior: Theories, Typologies and Criminal Justice*. Sage Publications Inc., 624 p.
24. Howard, Gregory J. & Newman, Graeme. (2001). *Varieties of comparative criminology*. Leiden; Boston: Brill, 2001. 268 p.
25. Howard, G.J., Newman, G. & Pridemore, W.A. (2000). Theory, method, and data in comparative criminology. In D. Duffee, D. McDowall, B. Ostrom, R. D. Crutchfield, S. D. Mastrofski, & L. G. Mazerolle (Eds.), *Measurement and analysis of crime and justice* (pp. 139-212). Washington, DC: National Institute of Justice.
26. Huang, W. S. Wilson. (1995). A Cross-National Analysis on the Effect of Moral Individualism on Murder Rates. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology* 39 (1): 63-75.
27. Jacobs, David and Richardson, Amber M. (2008). Economic Inequality and Homicide in the Developed Nations From 1975 to 1995. *Homicide Studies* 12 (1): 28-45.
28. Kapuscinski, Cezary A.; Jacobs, David and Richardson, Amber M. (2008). Economic Inequality and Homicide in the Developed Nations From 1975 to 1995. *Homicide Studies* 12 (1): 28-45.
29. Karstedt, Susanne. (2008). Democratization and Violence: European and International Perspectives. *Violence in Europe. Part 5*: 205-225.
30. Kubrin, Charis E.; Stucky, Thomas D.; Krohn, Marvin D. (2008). *Researching Theories of Crime and Deviance*. Oxford University Press, USA, 368 p.
31. LaFree, Gary. (1998). *Losing Legitimacy: Street Crime and the Decline of Social Institutions in America*. Westview Press, Boulder, 240 p.
32. Levitt, Steven D. (2001). Alternative Strategies for Identifying the Link Between Unemployment and Crime. *Journal of Quantitative Criminology* 17 (4): 377-390.
33. Messner, Steven F.; Raffalovich, Lawrence E.; Shrock, Peter. (2002). Reassessing the Cross-National Relationship Between Income Inequality and Homicide Rates: Implications of Data Quality Control in the Measurement of Income Distribution. *Journal of Quantitative Criminology* 18 (4): 377-395.
34. Messner, Steven F. and Savolainen, Jukka. (2001). Gender and the Victim-Offender Relationship in Homicide: A Comparison of Finland and the United States. *International Criminal Justice Review* 11 (1): 34-57.
35. Naffine, Ngaire and Gale, Fay. (1989). Testing the Nexus: Crime, Gender, and Unemployment. *The British Journal of Criminology* 29 (2): 144-156.
36. Neapolitan, Jerome L. (2003). Explaining Variation in Crime Victimization Across Nations and within Nations. *International Criminal Justice Review* 13 (1): 76-89.
37. Neapolitan, Jerome L. (1997). Homicides in Developing Nations: Results of Research Using a Large and Representative Sample. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology* 41 (4): 358-374.
38. Neapolitan, Jerome L. (1994). Cross-National Variation in Homicides: The Case of Latin America. *International Criminal Justice Review* 4 (1): 4-22.
39. Neapolitan, Jerry. (1995). Differing Theoretical Perspectives and Cross-National Variation in Thefts in Less Developed Nations. *International Criminal Justice Review* 5 (1): 17-31.
40. Nilsson, Anders and Estrada, Felipe. (2006). The Inequality of Victimization: Trends in Exposure to Crime among Rich and Poor. *European Journal of Criminology* 3 (4): 387-412.
41. Oberwittler, Dietrich. (2004). A Multilevel Analysis of Neighbourhood Contextual Effects on Serious Juvenile Offending: The Role of Subcultural Values and Social Disorganization. *European Journal of Criminology*, 1 (2): 201-235.
42. Parker, Robert Nash. (1998). Alcohol, Homicide, and Cultural Context: A Cross-National Analysis of Gender-Specific Homicide Victimization. *Homicide Studies* 2 (1): 6-30.
43. Pridemore, William Alex and Trent, Carol L.S. (2010). Do the Invariant Findings of Land, McCall, and Cohen Generalize to Cross-National Studies of Social Structure and Homicide? *Homicide Studies*, 14 (3): 296-335.
44. Rosenfeld, Richard; Baumer, Eric; Messner, Steven F. (2007). Social Trust, Firearm Prevalence, and Homicide. *Annals of Epidemiology* 17 (2): 119-125.

45. Rosenfeld, Richard; Messner, Steven F. (1991). The social sources of homicide in different types of societies. *Sociological Forum* 6 (1): 51-70.
46. Rushton, J. Philippe; Whitney, Glayde. (2002). Cross-National Variation in Violent Crime Rates: Race, *r-K* Theory, and Income. *Population & Environment* 23 (6): 501-511.
47. Savage, Joanne; Bennett, Richard R. and Danner, Mona. (2008). Economic Assistance and Crime: A Cross-National Investigation. *European Journal of Criminology*, 5 (2): 217-238.
48. Savage, Joanne; Yancey, Christina. (2008). The Effects of Media Violence Exposure On Criminal Aggression: A Meta-Analysis. *Criminal Justice and Behavior* 35 (6): 772-791.
49. Savolainen, Jukka; Hurtig, Tuula M.; Ebeling, Hanna E.; Moilanen, Irma K.; Hughes, Lorine A. and Taanila, Anja M. (2010). Attention deficit hyperactivity disorder (ADHD) and criminal behaviour: the role of adolescent marginalization. *European Journal of Criminology* 7 (6): 442-459.
50. Savolainen, Jukka. (2009). Work, Family and Criminal Desistance: Adult Social Bonds in a Nordic Welfare State. *The British Journal of Criminology* 49 (3): 285-304.
51. Sprott, Jane B. and Cesaroni, Carla. (2002). Similarities in Homicide Trends in the United States and Canada: Guns, Crack, or Simple Demographics? *Homicide Studies* 6 (4): 348-359.
52. Stein, Rachel E. (2010). The Utility of Country Structure: A Cross-National Multilevel Analysis of Property and Violent Victimization. *International Criminal Justice Review* 20 (1): 35-55.
53. Svensson, Robert; Pauwels, Lieven; Weerman, Frank M. (2010). Does the Effect of Self-Control On Adolescent Offending Vary By Level of Morality?: A Test in Three Countries. *Criminal Justice and Behavior* 37 (6): 732-743.
54. Thornberry, Terence P. (1996). *Developmental Theories of Crime and Delinquency*. Transaction Publishers, 359 p.
55. Valier, Claire. (2002). *Theories of Crime and Punishment*. Longman, 232 p.
56. Vazsonyi, Alexander T.; Belliston, Lara M. (2007). The Family → Low-Self Control → Deviance: A Cross-Cultural and Cross-National Test of Self-Control Theory. *Criminal Justice and Behavior* 34 (4): 505-530.
57. Wilsem, Johan van. (2004). Criminal Victimization in Cross-National Perspective: An Analysis of Rates of Theft, Violence and Vandalism Across 27 Countries. *European Journal of Criminology* 1: 89-109.
58. Worrall, John L. (2009). Social Support and Homicide. *Homicide Studies* 13 (2): 124-143.

Стаття надійшла до редколегії 15 березня 2010 року.

Рекомендована до опублікування у "Віснику" членом редколегії М.К. Якимчуком.

S.I. Nezhurbida

**Metalevel Approach to Comparative-Criminological Research:
Current State, Advantages and Disadvantages
Summary**

The author studies current state, advantages and disadvantages of metalevel approach to comparative-criminological research.

Key words: comparative criminology, comparative-criminological research, metalevel approach, regression analysis.

С.И. Нежурбида

**Метауровневый подход к сравнительно-криминалистическим исследованиям:
современное состояние, преимущества и недостатки
Аннотация**

Автор исследует современное состояние, преимущества и недостатки метауровневого подхода к сравнительно-криминалистическим исследованиям.

Ключевые слова: сравнительная криминология, сравнительно-криминалистическое исследование, метауровневый подход, регрессионный анализ.